

DOMINICK SALVATORE

EKONOMIKA ZA MENADŽERE

NAČELA I PRIMJENE U SVJETSKOJ PRAKSI

MEĐUNARODNO
OSMO IZDANJE

OXFORD
UNIVERSITY PRESS

SADRŽAJ

Predgovor xxxi

PRVI DIO

UVOD 1

1. POGLAVLJE Priroda i opseg ekonomike za menadžere 3

1.1 OPSEG EKONOMIKE ZA MENADŽERE 4

Definicija ekonomike za menadžere 4

Odnos prema ekonomskoj teoriji 6

Odnos prema znanosti odlučivanja 6

Odnos prema funkcionalnim područjima studija poslovne administracije 7

1.2 OSNOVNI PROCES DONOŠENJA ODLUKA 7

STUDIJA SLUČAJA 1.1 Peter Drucker – čovjek koji je izumio menadžment 9

STUDIJA SLUČAJA 1.2 Revolucija u menadžmentu 10

1.3 TEORIJA PODUZEĆA 10

Razlog zbog kojeg tvrtke postoje i njihove funkcije 11

Cilj i vrijednost poduzeća 12

Ograničenja u poslovanju poduzeća 13

Ograničenja teorije poduzeća 14

1.4 PRIRODA I FUNKCIJA DOBITI 15

Poslovna nasuprot ekonomskoj dobiti 15

Teorije profita 16

Funkcija dobiti 17

1.5 POSLOVNA ETIKA 18

STUDIJA SLUČAJA 1.3 Globalna financijska kriza 20

1.6 MEĐUNARODNI OKVIR MENADŽERSKE EKONOMIKE 21

STUDIJA SLUČAJA 1.4 Pojava globalne korporacije 22

STUDIJA SLUČAJA 1.5 Globalni poslovni vođa 23

STUDIJA SLUČAJA 1.6 Globalne kompanije vrijedne najvećeg divljenja 24

1.7 MENADŽERSKA EKONOMIKA U RIZIČNOM,

KRIZI SKLONOM I USPORENOM GLOBALNOM GOSPODARSTVU 25

1.8 EKONOMIKA ZA MENADŽERE I INTERNET 26

STUDIJA SLUČAJA 1.7 Adrese najvažnijih mrežnih stranica za
menadžersku ekonomiku 27

SAŽETAK • ZADACI

DODATAK 1. POGLAVLJU: OSNOVE POTRAŽNJE, PONUDE I RAVNOTEŽE 30

Potražna strana na tržištu 30
Strana tržišne ponude 30
Ravnotežna cijena 32
Pomak u krivulji potražnje i tržišna ravnoteža 32
Pomak u krivulji ponude i tržišna ravnoteža 33

ZADACI UZ DODATAK • DODATNA LITERATURA

2. POGLAVLJE Optimizacijske tehnike i pomagala novog menadžmenta 35

2.1 METODE IZRAŽAVANJA EKONOMSKIH ODNOSA 37

2.2 ODNOSI UKUPNIH, PROSJEČNIH I GRANIČNIH VRIJEDNOSTI 38

Ukupni, prosječni i granični trošak 38
Geometrijsko izvođenje krivulja prosječnih i graničnih troškova 40

2.3 OPTIMIZACIJSKA ANALIZA 41

Maksimizacija dobiti pristupom ukupnog prihoda i ukupnog troška 41
Optimizacija graničnom analizom 41
STUDIJA SLUČAJA 2.1 Optimalni nadzor nad onečišćenjem 43

2.4 OGRANIČENA OPTIMIZACIJA 44

2.5 NOVI MENADŽERSKI ALATI ZA OPTIMIZACIJU 44

STUDIJA SLUČAJA 2.2 Težnja globalnih korporacija prema
više ciljeva uz određena ograničenja 45
Usporedna (*benchmarking*) analiza 46

STUDIJA SLUČAJA 2.3 *Benchmark* analiza u Xeroxu, Fordu i Mobilu 46
Ukupno upravljanje kvalitetom 47

STUDIJA SLUČAJA 2.4 Ukupno upravljanje kvalitetom u Johnsonu & Johnsonu,
Motoroli, General Electricu i Fordu 48
Reinženjering 49

STUDIJA SLUČAJA 2.5 Reinženjering u GE-u 50
Organizacija koja uči 51

STUDIJA SLUČAJA 2.6 Primjena načela organizacije koja uči u Fordu
i Southwest Airlinesu 52

- 2.6 OSTALA MENADŽERSKA POMAGALA ZA OPTIMIZACIJU 53
- 2.7 NOVA MENADŽERSKA POMAGALA I FUNKCIONALNA SPECIJALIZACIJA 54
- STUDIJA SLUČAJA 2.7 Američki poslovni model 55
- STUDIJA SLUČAJA 2.8 Kada propisi koji ravnaju poslovanjem poluče neuspjeh, dolazi do rušenja povjerenja javnosti 56
- KUĆICA 1: **Ekonomika za menadžere u praksi** Menadžerske prakse diljem svijeta 57

SAŽETAK • ZADACI • ZADACI S TABLIČNIM KALKULATOROM

DODATAK 1 2. POGLAVLJU: OPTIMIZACIJA KORIŠTENJEM TABLIČNIH KALKULATORA 61

ZADACI UZ DODATAK

DODATAK 2 2. POGLAVLJU: DIFERENCIJALNI IZRAČUN I TEHNIKE OPTIMIZACIJE 62

- Derivacija i pravila deriviranja 62
- Koncept derivacije 63
- Pravila deriviranja 64
- Optimizacija s infinitezimalnim računom 67
- Određivanje maksimuma ili minimuma infinitezimalnim računom 68
- Razlika između maksimuma i minimuma: Druga derivacija 68
- Multivarijantna optimizacija 70
- Parcijalne derivacije 70
- Maksimizacija funkcije s više varijabli 71
- Ograničena optimizacija 72
- Ograničena optimizacija metodom zamjene 72
- Ograničena optimizacija metodom Lagrangeova multiplikatora 73

ZADACI UZ DODATAK • DODATNA LITERATURA

- INTEGRATIVNA STUDIJA SLUČAJA 1:** Steve Jobs: Genij je otišao – nevjerojatna karijera glavnog rukovoditelja kojem su se najviše divili 77
- Trostruki brak 78
- Oh, još samo jedna stvar! 80

DRUGI DIO

ANALIZA POTRAŽNJE 81

3. POGLAVLJE Teorija potražnje 83

3.1 POTRAŽNJA ZA ROBOM 85

- Pojedinačna potražnja za robom 85
- Od pojedinačne do tržišne potražnje 88
- Potražnja s kojom je tvrtka suočena 89
- STUDIJA SLUČAJA 3.1** Potražnja za Big Mac hamburgerima 90

3.2	CJENOVNA ELASTIČNOST POTRAŽNJE	93
	Elastičnost potražnje u jednoj točki	94
	Lučna cjenovna elastičnost potražnje	96
	Cjenovna elastičnost, ukupni prihod i granični prihod	97
	Čimbenici koji utječu na cjenovnu elastičnost potražnje	100
3.3	DOHODOVNA ELASTIČNOST POTRAŽNJE	101
	STUDIJA SLUČAJA 3.2 Cjenovne elastičnosti potražnje u stvarnome svijetu	102
	STUDIJA SLUČAJA 3.3 Dohodovne elastičnosti potražnje u stvarnome svijetu	104
3.4	UNAKRSNA CJENOVNA ELASTIČNOST POTRAŽNJE	105
3.5	KORIŠTENJE ELASTIČNOSTI U MENADŽERSKOM ODLUČIVANJU	107
	STUDIJA SLUČAJA 3.4 Unakrsna cjenovna elastičnost potražnje u stvarnome svijetu	108
	STUDIJA SLUČAJA 3.5 Supstitucija domaćih i stranih dobara	109
3.6	MEĐUNARODNO PODUDARANJE UKUSA	109
	KUĆICA 2: Ekonomika za menadžere u praksi Vrijeme za odlučivanje u kompaniji Aromatic Coffee	110
	STUDIJA SLUČAJA 3.6 Gillette globalno plasira britvice sa svemirskom tehnologijom	112
	STUDIJA SLUČAJA 3.7 Fordov(i) automobil(i) za čitav svijet	113
3.7	ELEKTRONIČKO POSLOVANJE	114
	STUDIJA SLUČAJA 3.8 E-trgovina na Amazon.com	116
	STUDIJA SLUČAJA 3.9 Amazon.com stavio je točku na iznimnu izvedbu eBaya	118

SAŽETAK • ZADACI • ZADACI S TABLIČNIM KALKULATOROM

DODATAK 3. POGLAVLJU: U POZADINI KRIVULJE TRŽIŠNE POTRAŽNJE – TEORIJA POTROŠAČKOG IZBORA 123

Potrošački izbori: krivulje indiferencije	123
Potrošačka ograničenja: linija proračuna	124
Izvođenje krivulje potražnje potrošača	125
Dohodak i supstitucijski efekti promjene u cijeni	125
Teorija potražnje potrošača izražena algebarski	127

ZADACI UZ DODATAK • DODATNA LITERATURA

4. POGLAVLJE Procjena potražnje 129

4.1 PROBLEM IDENTIFIKACIJE 131

4.2	PRISTUPI PROCJENI POTRAŽNJE TEMELJENI NA MARKETINŠKOM ISTRAŽIVANJU	133
	Potrošačke ankete i istraživanje opservacijom	133
	STUDIJA SLUČAJA 4.1 Mikromarketing: Kada istraživači tržišta naciljaju svoje kupce	134
	Potrošačke klinike	135
	Tržišni eksperimenti	136
	STUDIJA SLUČAJA 4.2 Procjena potražnje za narančama tržišnim eksperimentom	137
	Virtualna kupovina i virtualni menadžment	138
	STUDIJA SLUČAJA 4.3 Dosezanje do potrošača na masovnom tržištu koje nestaje	139
4.3	UVOD U REGRESIJSKU ANALIZU	140
4.4	JEDNOSTAVNA REGRESIJSKA ANALIZA	143
	Metoda običnih najmanjih kvadrata	143
	Test pouzdanosti procjena parametara	145
	Ostali aspekti testova signifikantnosti i intervala pouzdanosti	147
	Mjere reprezentativnosti modela i korelacije	148
4.5	VIŠESTRUKA REGRESIJSKA ANALIZA	152
	Model višestruke regresije	152
	Koeficijent determinacije i prilagođeni R^2	154
	Analiza varijance	155
	Procjene točke i intervala	156
4.6	PROBLEMI U REGRESIJSKOJ ANALIZI	157
	Multikolinearnost	157
	Heteroskedastičnost	157
	Autokorelacija	159
4.7	PROCJENA POTRAŽNJE REGRESIJSKOM ANALIZOM	160
	Specifikacija modela	160
	Prikupljanje podataka o varijablama	161
	Specificiranje oblika jednadžbe za potražnju	161
	Testiranje ekonometrijskih podataka	162
4.8	PROCJENA POTRAŽNJE ZA AMERIČKI UVOZ I IZVOZ	163
	STUDIJA SLUČAJA 4.4 Procjena potražnje za zrakoplovnim prijevozom nad Sjevernim Atlantikom	164
	STUDIJA SLUČAJA 4.5 Cjenovne i dohodovne elastičnosti uvoza i izvoza u stvarnome svijetu	165
	KUĆICA 3: Ekonomika za menadžere u praksi BlackBerry se raspao	166

DODATAK 4. POGLAVLJU: REGRESIJSKA ANALIZA S EXCELOM 172

Jednostavna regresija 172

Višestruka regresijska analiza 174

ZADACI UZ DODATAK • DODATNA LITERATURA

5. POGLAVLJE Prognoziranje potražnje 177

5.1 KVALITATIVNE PROGNOZE 179

Tehnike anketiranja 179

Ispitivanja javnog mnijenja 180

Traženje inozemne perspektive 181

STUDIJA SLUČAJA 5.1 Prognoza broja McDonald'sovih restorana
diljem svijeta 182

5.2 ANALIZA VREMENSKOG NIZA 182

Razlozi oscilacija vremenskih nizova podataka 184

Projekcije trenda 185

Sezonske varijacije 187

STUDIJA SLUČAJA 5.2 Prognoziranje započinjanja izgradnje
novih kuća s analizom vremenskih nizova 190

5.3 METODE IZGLAĐIVANJA 191

Pomični prosjeci 191

Eksponencijalno izgladivanje 193

STUDIJA SLUČAJA 5.3 Prognoziranje prometa drvnom građom
uz pomoć metoda izgladivanja 195

5.4 BAROMETARSKE METODE 196

STUDIJA SLUČAJA 5.4 Procjena razine ekonomske aktivnosti pomoću
složenih i indeksa rasipanja 199

STUDIJA SLUČAJA 5.5 Indeks vodećih pokazatelja postaje globalan 200

5.5 EKONOMETRIJSKI MODELI 200

Modeli s jednom jednadžbom 201

STUDIJA SLUČAJA 5.6 Prognoziranje potražnje za zrakoplovnim
prijevozom nad Sjevernim Atlantikom 202

Modeli s više jednadžbi 202

STUDIJA SLUČAJA 5.7 Ekonomske prognoze s velikim ekonometrijskim
modelima 204

KUĆICA 4: Ekonomika za menadžere u praksi Rizici u prognoziranju
potražnje 205

5.6 PROGNOZIRANJE PUTEM INPUT-OUTPUT TABLICA 207

SAŽETAK • ZADACI

**DODATAK 5. POGLAVLJU: PROGNOZIRANJE FLUKTUACIJA U ANALIZI
VREMENSKIH NIZOVA POMOĆU EXCELA 211**

- Prognoziranje projekata novogradnje kuća u Sjedinjenim Državama:
1999.1 – 2004.4 (u tisućama jedinica) 211
Prilagodba prognoze trenda projekata novogradnje sezonskoj varijaciji
metodom trend kvocijenta 213
Prilagodba trenda prognoza projekata novogradnje sezonskim varijacijama
uz pomoć sezonskih binarnih varijabli 215

ZADACI UZ DODATAK • DODATNA LITERATURA

- INTEGRATIVNA STUDIJA SLUČAJA 2 Fordova oklada: ipak se radi o malom
svijetu 219
Pitanja za analizu i raspravu u predavaonici 221
INTEGRATIVNA STUDIJA SLUČAJA 3 Procjena i prognoziranje američke
potražnje za električnom energijom 222
Pitanja za analizu i raspravu u predavaonici 224

TREĆI DIO

ANALIZA PROIZVODNJE I TROŠKA 225

- 6. POGLAVLJE Teorija i procjena proizvodnje 227**
- 6.1 ORGANIZACIJA PROIZVODNJE I FUNKCIJA PROIZVODNJE 229**
Organizacija proizvodnje 229
Funkcija proizvodnje 230
- 6.2 PROIZVODNA FUNKCIJA S JEDNIM VARIJABILNIM FAKTOROM
PROIZVODNJE 233**
Ukupna, prosječna i granična proizvodnost 233
Zakon opadajućih prinosa i stadiji proizvodnje 235
- 6.3 OPTIMALNI OBRAZAC KORIŠTENJA VARIJABILNOG FAKTORA 237**
- 6.4 FUNKCIJA PROIZVODNJE S DVA VARIJABILNA FAKTORA PROIZVODNJE 239**
Izokvante proizvodnje 239
Ekonomsko područje proizvodnje 241
Granična stopa tehničke supstitucije 242
Savršene zamjene i komplementarni faktori 243
- 6.5 OPTIMALNA KOMBINACIJA FAKTORA PROIVODNJE 245**
Izotroškovne linije 245
Optimalna kombinacija faktora proizvodnje za minimiziranje troškova ili
maksimizaciju proizvodnje 246
Maksimizacija dobiti 248
Učinci promjene u cijenama faktora proizvodnje 249

- 6.6 PRINOSI NA OPSEG 250**
STUDIJA SLUČAJA 6.1 Zamjenjivost potrošnje benzina i vremena putovanja 250
STUDIJA SLUČAJA 6.2 General Motors odlučuje kako je manje bolje 253
- 6.7 EMPIRIJSKA FUNKCIJA PROIZVODNJE 254**
STUDIJA SLUČAJA 6.3 Elastičnosti proizvodnje u američkoj prerađivačkoj industriji 255
- 6.8 INOVACIJSKI PROCES 256**
Značenje i važnost inovacija 256
U kojoj je mjeri inovativna kultura vaše kompanije? 258
STUDIJA SLUČAJA 6.4 Na koji način tvrtke dolaze do nove tehnologije? 258
Model otvorene inovacije 259
STUDIJA SLUČAJA 6.5 Otvorene inovacije u Procteru & Gambleu 260
Sljedeći korak u otvorenim inovacijama 261
- 6.9 INOVACIJE I GLOBALNA KONKURENTNOST 262**
Inovacije i međunarodna konkurentnost tvrtki iz SAD-a 262
KUĆICA 5: Ekonomika za menadžere u praksi Kako je Xerox izgubio, a potom ponovno stekao međunarodnu konkurentnost i postao vođom na području informacijske tehnologije 263
Nova revolucija u proizvodnji podržanoj računalima, 3D ispisu i međunarodna konkurentnost američkih tvrtki 264
STUDIJA SLUČAJA 6.6 Euro i međunarodna konkurentnost europskih tvrtki 265

SAŽETAK • ZADACI • ZADACI S TABLIČNIM KALKULATOROM

DODATAK 6. POGLAVLJU: ANALIZA PROIZVODNJE UZ POMOĆ INFINITEZIMALNOG RAČUNA 270

ZADACI UZ DODATAK • DODATNA LITERATURA

7. POGLAVLJE Teorija i procjena troškova 274

7.1 PRIRODA TROŠKOVA 275

7.2 KRATKOROČNE TROŠKOVNE FUNKCIJE 277

- Kratkoročne funkcije ukupnih i jediničnih troškova 277
Krivulje kratkoročnih ukupnih te troškova po jedinici 278

7.3 KRIVULJE DUGOROČNIH TROŠKOVA 281

- Krivulje dugoročnih ukupnih troškova 281
Krivulje dugoročnog prosječnog i graničnog troška 283

- STUDIJA SLUČAJA 7.1** Krivulja dugoročnog prosječnog troška u proizvodnji električne energije 285
- 7.4 VELIČINA POSTROJENJA I EKONOMIJE OPSEGA 286**
STUDIJA SLUČAJA 7.2 Oblik krivulja dugoročnog prosječnog troška u različitim djelatnostima 288
- 7.5 KRIVULJE UČENJA 289**
STUDIJA SLUČAJA 7.3 Kako bi umanjile troškove, tvrtke traže rješenja na naizgled nevezanim područjima 291
- 7.6 MEĐUNARODNO MINIMIZIRANJE TROŠKOVA – NOVE EKONOMIJE OBUHVATA 292**
 Međunarodna trgovina faktorima proizvodnje 292
 Nove međunarodne ekonomije obuhvata 293
 Useljavanje kvalificiranih radnika 294
- 7.7 UPRAVLJANJE LOGISTIKOM ILI LANCEM NABAVE 295**
STUDIJA SLUČAJA 7.4 Logistika u tvrtkama National Semiconductors, Saturn i Compaq 296
- 7.8 ANALIZA RENTABILNOSTI I POSLOVNA POLUGA 297**
 Analiza rentabilnosti 297
 Poslovna poluga 300
STUDIJA SLUČAJA 7.5 Analiza točke pokrića za Lockheedov Tri-Star i europski Airbus Industrie 302
- 7.9 EMPIRIJSKA PROCJENA TROŠKOVNIH FUNKCIJA 302**
 Problemi s podacima i mjerenjem kratkoročnih funkcija troškova 303
 Funkcionalni oblik kratkoročne funkcije troškova 305
STUDIJA SLUČAJA 7.6 Procjena kratkoročnih i dugoročnih troškovnih funkcija 306
 Procjena dugoročnih troškovnih funkcija pomoću presječne regresijske analize 307
 Procjena dugoročnih troškovnih funkcija pomoću inženjerske tehnike te tehnike preživljavanja 308

SAŽETAK • ZADACI • ZADACI S TABLIČNIM KALKULATOROM

DODATAK 7. POGLAVLJU: ANALIZA TROŠKOVA POMOĆU INFITEZIMALNOG RAČUNA 314

ZADACI UZ DODATAK • DODATNA LITERATURA

- INTEGRATIVNA STUDIJA SLUČAJA 4** Funkcije proizvodnje i troškova u naftnoj industriji 317
- INTEGRATIVNA STUDIJA SLUČAJA 5** Treća industrijska revolucija 320
- INTEGRATIVNA STUDIJA SLUČAJA 6** Toyota, stroj koji je bio suviše vreo 322

8. POGLAVLJE Tržišna struktura: savršena konkurencija, monopol i monopolističko natjecanje 327
8.1 TRŽIŠNA STRUKTURA I STUPANJ KONKURENCIJE 328
8.2 SAVRŠENA KONKURENCIJA 329

Značenje i važnost savršene konkurencije 329

Određivanje cijena u uvjetima savršene konkurencije 330

STUDIJA SLUČAJA 8.1 Konkurencija na Njujorškoj burzi dionica 331

Kratkoročna analiza savršeno konkurentne tvrtke 333

Kratkoročna krivulja ponude konkurentne tvrtke i tržišta 336

Dugoročna analiza savršeno konkurentne tvrtke 336

STUDIJA SLUČAJA 8.2 Dugoročna prilagodba u američkoj pamučnoj tekstilnoj industriji 338

8.3 KONKURENCIJA U GLOBALNOM GOSPODARSTVU 339

Domaća potražnja i ponuda, uvoz i cijene 339

Tečaj dolara i međunarodna konkurentnost američkih tvrtki 340

STUDIJA SLUČAJA 8.3 Tečaj američkog dolara i profitabilnost američkih tvrtki 342

8.4 MONOPOL 343

Izvorišta monopola 343

STUDIJA SLUČAJA 8.4 Prepreke ulasku na tržište i Monopol Alcoa 344

Određivanje cijena i proizvodnje u kratkom roku unutar monopola 345

Određivanje dugoročne cijene i ostvarenja u uvjetima monopola 347

Usporedba monopola i savršene konkurencije 348

KUĆICA 6: Ekonomika za menadžere u praksi De Beers napušta svoj dijamantni monopol 350

8.5 MONOPOLISTIČKA KONKURENCIJA 352

Značenje i važnost monopolističke konkurencije 352

STUDIJA SLUČAJA 8.5 Monopolistički konkurentno tržište restorana 353

Određivanje cijena i proizvodnje u kratkom roku u uvjetima monopolističke konkurencije 354

Određivanje cijene i proizvodnje u dugom roku unutar monopolističke konkurencije 355

Raznolikost proizvoda i prodajni troškovi u uvjetima monopolističke konkurencije 356

STUDIJA SLUČAJA 8.7 Oglašivači napadaju konkurente s imenom i prezimenom... pa ih ovi potom tuže 357

**DODATAK 8. POGLAVLJU: MAKSIMIZACIJA DOBITI UZ INFINITEZIMALNI
RAČUN 362**

ZADACI UZ DODATAK • DODATNA LITERATURA

9. POGLAVLJE Oligopol i arhitektura tvrtke 366

9.1 OLIGOPOL I KONCENTRACIJA TRŽIŠTA 367

Oligopol: Značenje i izvorišta 367

STUDIJA SLUČAJA 9.1 Brendovi: Cvjetaj ili uveni 369

Koncentracijski omjeri, Hefindahlov indeks i osporavana tržišta 370

STUDIJA SLUČAJA 9.2 Industrijska koncentracija u Sjedinjenim Državama 371

9.2 MODELI OLIGOPOLA 372

Cournotov model 372

Model izlomljene krivulje potražnje 374

Kartelski sporazumi 376

STUDIJA SLUČAJA 9.3 Kartel Organizacije zemalja izvoznica nafte (OPEC-a) 377

Cjenovno predvođenje 378

9.3 IMPLIKACIJE PROFITABILNOSTI I UČINKOVITOSTI OLIGOPOLA 380

Porterov strateški obrazac 380

Implikacije učinkovitosti oligopola 381

STUDIJA SLUČAJA 9.4 Veličina i profitabilnost poduzeća 382

9.4 MODEL MAKSIMIZACIJE PRIHODA 383

STUDIJA SLUČAJA 9.5 Mjerenje čiste učinkovitosti operativnih jedinica 384

9.5 MARŠ GLOBALNIH OLIGOPOLISTA 386

STUDIJA SLUČAJA 9.6 Globalizacija automobilske industrije 387

STUDIJA SLUČAJA 9.7 Sve jača konkurencija u globalnom bankarstvu 388

STUDIJA SLUČAJA 9.8 Globalizacija farmaceutske industrije 390

KUĆICA 7: Ekonomika za menadžere u praksi 391

Multinacionalne korporacije slijede bolju menadžersku praksu od nacionalnih korporacija 391

9.6 ARHITEKTURA IDEALNE TVRTKE I KREATIVNA KOMPANIJA 392

Arhitektura idealne tvrtke 392

Evolucija kreativne kompanije 394

STUDIJA SLUČAJA 9.9 Arhitektura tvrtke i organizacijska konkurentnost u organizacijama obilježenima vrhunskom izvedbom 395

STUDIJA SLUČAJA 9.10 Najinovativnije kompanije na svijetu 396

9.7 VIRTUALNA KORPORACIJA I PODUZEĆA UPRAVLJANJA ODNOSIMA 397

Virtualna korporacija 397

Poduzeća upravljanja odnosima 398

STUDIJA SLUČAJA 9.11 Poduzeća upravljanja odnosima u aeronautici, zrakoplovnoj, telekomunikacijskoj i automobilskoj industriji 399

SAŽETAK • ZADACI • ZADACI S TABLIČNIM KALKULATOROM

DODACI 9. POGLAVLJU: TEORIJA OLIGOPOLA (ALGEBARSKI) 404

ZADACI UZ DODATAK • DODATNA LITERATURA

10. POGLAVLJE Teorija igara i strateško ponašanje 413**10.1 STRATEŠKO PONAŠANJE I TEORIJA IGARA 414****STUDIJA SLUČAJA 10.1** Vojna strategija i strateške poslovne odluke 415**10.2 DOMINANTNA STRATEGIJA I NASHOVA RAVNOTEŽA 416**

Dominantna strategija 416

Nashova ravnoteža 417

STUDIJA SLUČAJA 10.1 Dell Computers i Nashova ravnoteža 419**10.3 DVOJBA ZATVORENIKA 420****10.4 CJENOVNO I NECJENOVNO NATJECANJE, VARANJE KARTELA I DVOJBA ZATVORENIKA 421**

Cjenovna konkurencija i dvojba zatvorenika 421

Necjenovna konkurencija, varanje kartela i dvojba zatvorenika 422

10.5 PONOVLJENE IGRE I STRATEGIJA „MILO ZA DRAGO“ 422**10.6 STRATEŠKI KORACI 423**

Prijetnja, odlučnost i vjerodostojnost 423

STUDIJA SLUČAJA 10.3 Wal-Martova marketinška strategija preventivne ekspanzije 425

Odvraćanje od ulaska na tržište 426

10.7 STRATEŠKO PONAŠANJE I MEĐUNARODNA KONKURENTNOST 426**KUĆICA 8: Ekonomika za menadžere u praksi** Strateške pogreške i neuspjesi kompanije 428**10.8 SEKVENCIJALNE IGRE I STABLA ODLUČIVANJA 430****STUDIJA SLUČAJA 10.4** Odluka Airbusa da izgradi A380 i Boeingov odgovor u vidu Sonic Cruisera i 747-8 432

SAŽETAK • ZADACI • ZADACI S TABLIČNIM KALKULATOROM • DODATNA LITERATURA

11. POGLAVLJE Prakse u određivanju cijena 437**11.1 ODREĐIVANJE CIJENA VIŠE PROIZVODA 439**

- Određivanje cijena proizvoda s međuovisnim potražnjama 439
- Iskorištenost kapaciteta i određivanje optimalnih cijena proizvoda 440
- Optimalno određivanje cijena zajedničkih proizvoda proizvedenih u fiksnim omjerima 442
- Optimalno određivanje cijena i količine proizvodnje za zajedničke proizvode proizvedene u varijabilnim omjerima 444

STUDIJA SLUČAJA 11.1 Gilletteovo optimalno određivanje cijena i razine proizvodnje 445

11.2 CJENOVNA DISKRIMINACIJA 446

- Značenje i uvjeti za cjenovnu diskriminaciju 446
- Cjenovna diskriminacija prvog i drugog stupnja 448
- Grafički prikaz cjenovne diskriminacije trećeg stupnja 449

STUDIJA SLUČAJA 11.2 Cjenovna diskriminacija tvrtke Con Edison 451
Algebarski tretman cjenovne diskriminacije trećeg stupnja 452

11.3 MEĐUNARODNA CJENOVNA DISKRIMINACIJA I DAMPING 454**11.4 TRANSFERNE CIJENE 455**

- Značenje i priroda određivanja transfernih cijena 455
- Određivanje transfernih cijena kad nema vanjskog tržišta za intermedijalni proizvod 457
- Određivanje transfernih cijena sa savršenim tržištem za intermedijalni proizvod 457
- Određivanje cijena uz nesavršeno konkurentno tržište za intermedijalni proizvod 460

STUDIJA SLUČAJA 11.3 Određivanje transfernih cijena multinacionalnih kompanija koje djeluju na tržištima u razvoju 461

STUDIJA SLUČAJA 11.4 Određivanje transfernih cijena u naprednim zemljama 462

11.5 ODREĐIVANJE CIJENA U PRAKSI 463

- Određivanje cijena metodom trošak-plus 463
- Evaluacija određivanja cijena trošak-plus 464
- Inkrementalna analiza u određivanju cijena 465
- STUDIJA SLUČAJA 11.5** Inkrementalno određivanje cijena u Continental Airlinesu 466
- Određivanje cijena za vršno opterećenje, dvodijelna tarifa, vezivanje i skupljanje u snop 467

Ostale prakse određivanja cijena 468

STUDIJA SLUČAJA 11.6 Skupljanje u snop na primjeru iznajmljivanja filmova 469

- STUDIJA SLUČAJA 11.7** Određivanje cijena za što veću vrijednost ili isplativost pri kupnji automobila, no bez pogađanja 471
STUDIJA SLUČAJA 11.8 Istaknite svoju cijenu na Pricelineu 472

SAŽETAK • ZADACI • ZADACI S TABLIČNIM KALKULATOROM

DODATAK 11. POGLAVLJU: CJENOVNA DISKRIMINACIJA TREĆEG STUPNJA UZ INFINITEZIMALNI RAČUN 477

ZADACI UZ DODATAK • DODATNA LITERATURA

- INTEGRATIVNA STUDIJA SLUČAJA 7** eBay i konkurencija na internetu 481
INTEGRATIVNA STUDIJA SLUČAJA 8 Je li Apple doživio vrhunac i je li njegovo zlatno razdoblje za njime? 483
INTEGRATIVNA STUDIJA SLUČAJA 9 Određivanje cijena na internetu 485

PETI DIO

REGULACIJA, ANALIZA RIZIKA I UTVRĐIVANJE POTREBNOG KAPITALA 487

- 12. POGLAVLJE** Regulacija i antitrust: uloga države u gospodarstvu 489
- 12.1 DRŽAVNA REGULACIJA KAO PODRŠKA POSLOVANJU I ZAŠTITA POTROŠAČA, RADNIKA I OKOLIŠA 490**
 Državna regulacija koja ograničava konkurenciju 491
 Državna regulacija usmjerena zaštititi potrošača, radnika i okoliša 492
- 12.2 EKSTERNALIJE I REGULACIJA 494**
STUDIJA SLUČAJA 12.1 Regulacija je uvelike smanjila onečišćenje zraka 494
 Značenje i važnost eksternalija 495
 Mjere za usmjerene na eksternalije 497
- 12.3 REGULACIJA JAVNIH KOMUNALNIH PODUZEĆA 499**
STUDIJA SLUČAJA 12.1 Tržište za prava odlaganja otpada 500
 Javna komunalna poduzeća kao prirodni monopoli 501
 Poteškoće u regulaciji javnih komunalnih društava 502
- 12.4 ANTITRUST: DRŽAVNA REGULACIJA TRŽIŠNE STRUKTURE I POSTUPANJA 503**
 Shermanov zakon (1890.) 504
 Claytonov zakon (1914.) 504
 Zakon o osnivanju Saveznog povjerenstva za trgovinu (1914.) 505
 Robinson-Patmanov zakon (1936.) 505
 Wheeler-Leaov zakon (1938.) 505
 Celler-Kefauverov zakon o zabrani spajanja (1950.) 505
- 12.5 PROVOĐENJE ANTITRUSTOVSKIH ZAKONA I POKRET DEREGULACIJE 506**
 Provođenje antitrustovskih zakona: neki opći nalazi 506
 Provođenje antitrustovskih zakona: struktura 506
STUDIJA SLUČAJA 12.3 Slučajevi protiv IBM-a i AT&T-a 507

- STUDIJA SLUČAJA 12.4** Antitrust i novi procvat spajanja 509
 Provođenje antitrustovskih zakona: postupanje 510
- STUDIJA SLUČAJA 12.5** Antitrustovski Microsoftov slučaj 511
 Pomak prema deregulaciji 513
- STUDIJA SLUČAJA 12.6** Deregulacija zrakoplovne industrije: ocjena 514
- 12.6 REGULACIJA MEĐUNARODNE KONKURENCIJE 515**
- 12.7 UČINAK OPOREZIVANJA NA POSLOVNE ODLUKE 517**
- STUDIJA SLUČAJA 12.7** Dobrovoljna izvozna ograničenja na japanske automobile u Sjedinjenim Državama 518
- KUĆICA 9: Ekonomika za menadžere u praksi 519**
 Stope poreza na dobit poduzeća diljem svijeta i ponašanje multinacionalnih korporacija 519

 SAŽETAK • ZADACI • ZADACI S TABLIČNIM KALKULATOROM

- 13. POGLAVLJE Analiza rizika 525**
- 13.1 RIZIK I NEIZVJESNOST U MENADŽERSKOM ODLUČIVANJU 527**
- 13.2 MJERENJE RIZIKA S DISTRIBUCIJOM VJEROJATNOSTI 528**
- STUDIJA SLUČAJA 13.1** Rizici s kojima je Coca-Cola suočena u promjeni svoje tajne formule 528
 Distribucije vjerojatnosti 529
 Apsolutno mjerilo rizika: standardna devijacija 531
 Mjerenje vjerojatnosti s normalnom distribucijom 533
 Relativno mjerilo rizika: Koeficijent varijacije 534
- STUDIJA SLUČAJA 13.2** RiskMetrics: Metoda mjerenja vrijednosti uz prisutnost rizika 535
- 13.3 TEORIJA KORISNOSTI I NESKLONOST RIZIKU 536**
- STUDIJA SLUČAJA 13.3** Ista osoba kupuje policu osiguranja i kocka se – prividna proturječnost 539
- 13.4 KOREKCIJA MODELA VREDNOVANJA PREMA RIZIKU 540**
- Diskontne stope korigirane prema riziku 541
 Pristup istovjetan izvjesnosti 543
- STUDIJA SLUČAJA 13.4** Prilagodba modela vrednovanja rizika u stvarnome svijetu 545
- 13.5 OSTALE TEHNIKE UKLAPANJA RIZIKA U ODLUČIVANJE 546**
- Stabla odlučivanja 546
 Simulacija 548
- 13.6 DONOŠENJE ODLUKA U UVJETIMA NEIZVJESNOSTI 549**
- Kriterij maksimin 549

- Kriterij žaljenja minimaks 550
 Ostale metode bavljenja neizvjesnošću 551
STUDIJA SLUČAJA 13.5 Raspoređivanje rizika u odabiru portfelja 552

13.7 DEVIZNI RIZIK I OGRAĐIVANJE OD RIZIKA 553

- STUDIJA SLUČAJA 13.6** Informacija, rizik i slom tvrtke Long-Term Capital Management 555

13.8 INFORMACIJA I RIZIK 556

- Asimetrična informacija i tržište „mačka u vreći“ 556
 Tržište osiguranja i štetni odabir 557
 Problem moralnog rizika 557
 Problem vlasnika i zastupnika 558
STUDIJA SLUČAJA 13.7 Nagrađuju li zlatni padobrani neuspjeh? 559
 Dražbe 560
STUDIJA SLUČAJA 13.8 Dražbovanje radiofrekvencijskog spektra 561

SAŽETAK • ZADACI • ZADACI S TABLIČNIM KALKULATOROM • DODATNA LITERATURA

14. POGLAVLJE Dugoročne ulagačke odluke: utvrđivanje potrebnog kapitala 570

14.1 UTVRĐIVANJE POTREBNOG KAPITALA: PREGLED 571

- Značaj i važnost utvrđivanja potrebnog kapitala 571
 Pregled postupka utvrđivanja potrebnog kapitala 573

14.2 POSTUPAK UTVRĐIVANJA POTREBNOG KAPITALA 575

- Projiciranje novčanih primitaka 575
STUDIJA SLUČAJA 14.1 Analiza troškova i koristi SST-a 575
STUDIJA SLUČAJA 14.2 Eurotunnel: još jedno loše francusko-britansko ulaganje? 576
 Neto sadašnja vrijednost (NPV) 578
 Interna stopa povrata (IRR) 579
 Usporedba NPV i IRR 579
STUDIJA SLUČAJA 14.3 Pennzoilov 3 milijarde dolara težak izazov utvrđivanja potrebnog kapitala 580
STUDIJA SLUČAJA 14.4 Utvrđivanje potrebnog kapitala radi ulaganja u ljudski kapital 581
KUĆICA 10: Ekonomika za menadžere u praksi 582
 Vrijedi li fakultetsko obrazovanje truda? 582

14.3 OGRANIČENJE KAPITALA I INDEKS PROFITABILNOSTI 583

14.4 TROŠAK KAPITALA 585

- Trošak duga 585
 Trošak dioničkog kapitala: stopa lišena rizika plus premija 585

Trošak dioničkog kapitala: Model vrednovanja dividendi	586
Trošak dioničkog kapitala: Model određivanja cijene kapitala	587
Vagani trošak kapitala	589
STUDIJA SLUČAJA 14.5 Odabir između vlastitog kapitala i duga	590

14.5 OCJENA ULAGAČKIH PROJEKATA NAKON ULAGANJA 591

14.6 TROŠAK KAPITALA I MEĐUNARODNA KONKURENTOST 591

SAŽETAK • ZADACI • ZADACI S TABLIČNIM KALKULATOROM • DODATNA LITERATURA

INTEGRATIVNA STUDIJA SLUČAJA 10 Kako je Silicijska dolina porazila operatere	597
Željezni telefon	599
Motori za pretraživanje i motori za opsjedanje	599
INTEGRATIVNA STUDIJA SLUČAJA 11 Tehnološki divovi u međusobnom ratu	599
Gospodari sadržaja	600
Surova zbilja	601

DODATAK A Ukamaćivanje, diskontiranje i sadašnja vrijednost 605

- A1 Buduća vrijednost i ukamaćivanje 605
- A2 Sadašnja vrijednost i diskontiranje 607
- A3 Buduća vrijednost anuiteta 607
- A4 Sadašnja vrijednost otplatnog plana 608
- A5 Ukamaćivanje i diskontiranje s razdobljima 608
- A6 Određivanje kamatne stope 609
- A7 Vječna renta 610

DODATAK B Tablice kamatnih faktora 611

- B1 Tablica – ukamaćena vrijednost od 1 dolara 612
- B2 Sadašnja vrijednost 1 dolara 613
- B3 Buduća vrijednost anuiteta od 1 dolara 614
- B4 Sadašnja vrijednost anuiteta od 1 dolara 615

DODATAK C Statističke tablice 616

- C1 Područja ispod standardne normalne distribucije 617
- C2 Područja na repovima t -distribucije 618
- C3 F -distribucija za signifikantnost od 5 posto; F -distribucija za signifikantnost od 1 posto 619
- C4 Durbin-Watsonova statistika za signifikantnost od 5 posto u točkama d_L i d_U ; Durbin-Watsonova statistika za signifikantnost od 1 posto u točkama d_L i d_U 621

DODATAK D Rješenja odabranih zadataka (označenih zvjezdicom*) 623

- Pojmovnik 653
- Kazalo 667